Kestävyyspaneelin lausunto Agenda 2030 -selonteosta tulevaisuussuuntautuneesta näkökulmasta

Katriina Siivonen, Kestävyyspaneelin jäsen

TuVL:n kuuleminen 12.3.25 klo 9, eduskunta

KESTÄVYYS PANEELI

Kestävyysmurroksen tulevaisuus

- Kestävyysmurroksen toteuttaminen edellyttää yhteiskunnallisten ajatusmallien, toimintatapojen ja rakenteiden muutoksia
- Tulevaisuutta rakennetaan nykyhetkessä; tulevaisuuskuvat vaikuttavat kykyymme rakentaa tulevaisuutta ja ottaa toimijuutta siinä

KUVIO 1. Kestävyysmurroksen kaksoisstrategia

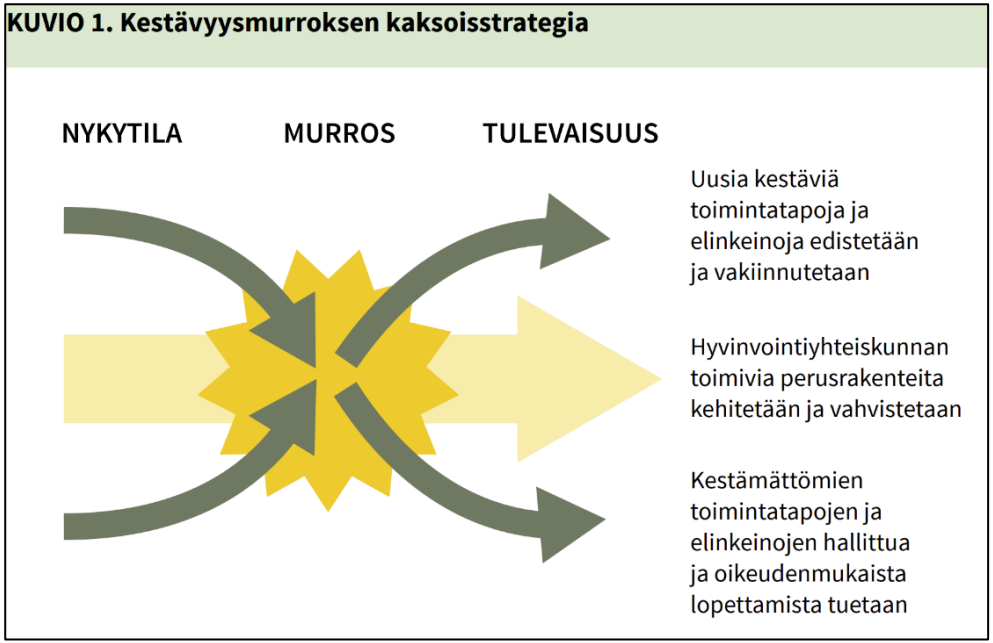

Kuvio: Kestävyyspaneelin politiikkasuositus ”Suomesta kestävyysmurroksen onnistuja: rajana luonto, voimana ihmiset” (kesäkuu 2024, s. 5). Politiikkasuositus on paneelin osallistavan tulevaisuusprosessin lähtökohta.

KESTÄVYYS PANEELI

Kestävyyspaneelin tulevaisuustyön nykyvaihe

- Perusajatuksena on luoda positiivisten tulevaisuuskuvien aihioita (vaihe 1), joiden pohjalta kansalaisia osallistetaan ideoimaan toivottua tulevaisuutta (vaihe 2)
- Nykyisenä välituloksena on vaiheessa 1 kirjallisuuslähteistä muodostettu 180 erilaiseen julkaisuun perustuva analyysi positiivista tulevaisuuskuvista
- Tulevaisuuskuva-aihiot vastaavat tässä alkukartoituksessa tunnistettuihin puutteisiin nykyisissä tulevaisuuskuvissa
  - Tunnetut tekniset ratkaisut korostuvat eikä institutionaalisiin tai talouden rakenteisiin kohdistuvia muutostarpeita huomioida
  - Kansalaisten roolina on vain käyttää tai toteuttaa uusia teknisiä ratkaisuja niiden luomisen tai edistämisen sijaan
  - Kestävyysmurroksen edellyttämää talouden ulkoisvaikutusten hinnoittelua ei ole huomioitu

KESTÄ VYYS PANEELI

Kolme tulevaisuuskuva-aihiota

1. Todellisten hintojen markkinatalous
2. Planetaariset säännöt
3. Kestävyyslukutaidon vallankumous

KESTÄ VYYS PANEELI

1. Todellisten hintojen markkinatalous

Erilaiset päästöjen ja luontoarvojen hinnoittelumekanismit muuttavat globaalia markkinaa, laittavat pääomia liikkeelle ja työntävät haitallisimmat ratkaisut pois bisneksestä.

Tehokkaat, globaalit markkinat vauhdittavat innovaatioita ja luovat työpaikkoja.

Suuri määrä uusia ammatteja ja toimeentulomuotoja, jotka liittyvät luonnon ennallistamiseen ja luonnonvarojen ylläpitoon.

Luonnonvaraintensiivisten sektorien luova tuho; nopeimmin mukautuvat yritykset menestyvät ja luovat positiivista mielikuvaa murroksesta.

Markkinat ja hinnat tekevät planetaariset rajat näkyviksi myös arjen valinnoissa, mikä suuntaa ihmisten oppimista ja kestävyysarvojen sisäistämistä.

KESTÄ VYYS PANEELI

2. Planetaariset säännöt

On muodostettu tieteeseen, planetaariseen dataan ja kansalaispaneeleihin nojautuva, markkinoita tehokkaammin toimiva planetaarinen hallintajärjestelmä. Planetaarisilla säännöillä säännöstellään ylikulutusta ja suojellaan/ennallistetaan riittävästi luontoa.

Planetaarinen hallinto vastaa luonnonvarojen kestävästä käytöstä, tekoälyn ja asejärjestelmien valvonnasta sekä pandemioiden torjunnasta. Muut asiat ovat edelleen alueellisten, kansallisten ja paikallisten elinten käsissä.

Valtioiden suvereniteetti on liudentunut monitasoiseen hallintaan, uusi tulkinta omistusoikeudesta suhteessa muihin vapauksiin ja oikeuksiin.

Ihmisten ja luonnon välisen suhteen murros: relationaalisuus, systeemisyys, kietoutuneisuus.

KESTÄVYYSPANEELI

3. Kestävyyslukutaidon vallankumous

Koulutuksen ja oppimisen kautta tapahtunut vaiheittainen muutos: kestävyyslukutaito, ekososiaalinen sivistys ja kohtuus keskeisiä kulmakiviä uusien sukupolvien maailmankatsomuksissa.

Sukupolvia kestävä arvojen muutos, ihmiset suuntaavat mielenkiintonsa, osaamisensa ja resurssinsa sinne, mikä on heidän arvojensa mukaista.

Vahvat paikallisyhteisöt ja vahvat ammatilliset kulttuurit rakentavat ja vahvistavat uusia normeja; vanhakantaisen maailmankatsomuksen organisaatiot ja yhteisöt heikkenevät ja hajoavat (ts. ihmiset äänestävät jaloillaan).

Hidas, pienten harppausten murros pakottaa sopeutumaan laajasti ilmastonmuutokseen ja luonnon köyhtymisen negatiivisiin seurauksiin.

KESTÄ VYYS PANEELI

Suosituksemme tulevaisuusvaliokunnalle

- Kestävän kehityksen yhteisen tahtotilan ja tulevaisuussuuntautuneisuuden edistämiseksi Kestävyyspaneeli suosittelee käynnissä olevan tulevaisuustyönsä kaltaisten **osallistavien ja kestävyysmurrosta luovien prosessien mallin luomista vastaavien toteuttamiseksi yhteiskunnassa eri tasoilla ja sektoreilla**.

- Tällaiset prosessit vaikuttavat laajasti koko yhteiskunnassa, sen rakenteissa ja organisaatioissa ja osallistavat mukaan yhteisöjä ja yksilöitä.

KESTÄ VYYS PANEELI

KIITOS!

THANK YOU!

KESTÄ VYYS PANEELI

Lähteitä

Dator, J. (1996). Futures Studies as Applied Knowledge. Teoksessa Slaughter, R. (toim.), New Thinking for a New Millennium. Routledge, 105–115.

Krafft, A. M., Chukwuorji, J. C., Choubisa, R., Conte, S., Flores-Lucas, V., Guse, T., Kasprzak, E., Marujo, H. A., Nair, C. S., Redlich-Amirav, D. & Sinclair, M. (2023). Chapter 4, Long-term Future Expectations and Collective Hope. Teoksessa Krafft, A. M., Guse, T. & Slezackova, A. (toim.), Hope across cultures. Lessons from the International Hope Barometer. Cham, Switzerland: Springer, 103–165

Laininen, E., Joutsenvirta, M. & Salonen, A. O. (2024). Planetaarinen sosiaalipedagogiikka ihmisenä kasvamisen ja yhteiskunnan uudistumisen vauhdittajana. Sosiaalipedagogiikka vol. 25, 129–143

Siivonen, K., Cantell, H., Ihanainen-Rokio, O., Kurenlahti, M., Laakso, S., Latvala-Harvilahti, P., Pietikäinen, J. & Salonen, A. O. (2022). Kestävyysmurroksen keinot. Teoksessa Halonen, T., Korhonen-Kurki, K., Niemelä, J. & Pieti-käinen J. (toim.), Kestävyyden avaimet. Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiseloon. Helsinki: Gau-deamus, 199–236.

Strategisen tutkimusneuvoston hanke Kohtuusratkaisuilla kohti sisukasta, vihreää ja oikeudenmukaista Suomea (SISU), https://sisu-stn.fi/.

Teperi, A-M., Paajanen, T., Asi-kainen, I. & Lantto, E. (2023). From must to mindset: Outcomes of human factor practices in aviation and railway companies. Safety Science 158 (2023) 105968.

KESTÄ VYYS PANEELI